

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 595/2016
14.04.2016. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Миломира Николића, председника већа, Марине Говедарица и Слађане Накић Момировић, чланова већа, у парници тужила С.С. из С.М., В.М. из Д. и С.Н. из О., чији је заједнички пуномоћник Н.Т., адвокат из Н.С., против тужене Републике Србије - Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужила изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2329/2015 од 26.01.2016. године, у седници одржаној 14.04.2016. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужила С.С. и В.М. и **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 2329/2015 од 26.01.2016. године, у делу који се односи на накнаду нематеријалне штете тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена Република Србија - Министарство правде да тужилама С.С. и В.М. на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због лишења слободе њиховог оца – сада пок. Б.С., поред досуђеног износа исплати и износе од по 344.130,00 динара, са законском затезном каматом почев од 24.06.2015. године па до исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде, под претњом извршења.

Ревизија тужила С.С. и В.М. у преосталом делу, а ревизија тужиле С.Н. у целости, изјављене против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2329/2015 од 26.01.2016. године, **ОДБИЈАЈУ СЕ** као неосноване.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Сомбору П 33/2014 од 24.06.2015. године, делимично је усвојен тужбени захтев (став први изреке). Обавезана је тужена да тужилама С.С. и В.М. на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због лишења слободе њиховог оца – сада пок. Б.С. исплати износе од по 200.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана пресуђења па до исплате (став други изреке). Одбијени су тужбени захтеви тужила С.С. и В.М. преко досуђених износа од по 200.000,00 динара на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због

лишења слободе њиховог оца, па до захтеваних 6.666.666,00 динара, захтев тужиле С.Н. за накнаду нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због лишења слободе њеног оца у износу од 6.666.666,00 динара, као и захтев тужила за накнаду материјалне штете, и то на име: обављеног, а неплаћеног рада у редовно радно време у износу од 4.680.000,00 динара; обављеног а неплаћеног прековременог рада у износу од 9.911.250,00 динара; неисплаћених плата за време незапослености по престанку лишења слободе у износу од 3.565.440,00 динара; губитка пензије у износу од 1.620.000,00 динара и у виду разлике у пензијама у износу од 5.130.000,00 динара, све са припадајућом законском затезном каматом (став трећи изреке). Тужена је обавезана да тужилама С.С. и В.М. на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 36.000,00 динара (став четврти изреке).

Одлучујући о жалбама тужила и тужене Апелациони суд у Новом Саду дана 26.01.2016. године донео је пресуду Гж 2329/2015, којом је жалбе тужила и тужене одбио и пресуду Вишег суда у Сомбору П 33/2014 од 24.06.2015. године у побијаном усвајајућем делу преко досуђених износа од по 55.870,00 динара на име накнаде нематеријалне штете, у побијаном одбијајућем делу одлуке о главној ствари и побијане одлуке о трошковима парничног поступка потврдио.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиле су благовремено изјавиле ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао правилност побијане одлуке на основу члана 408. Закона о парничном поступку и нашао да је ревизија тужила С.С. и В.М. делимично основана, а да ревизија тужиле С.Н. није основана.

У проведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка предвиђена чланом 374. став 2. тачка 2. ЗПП ("Службени гласник РС" бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14), на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијски наводи о наводно учињеним битним повредама одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 5. и 12. ЗПП су без утицаја, с обзиром да не могу бити разлог за изјављивање ревизије, у смислу члана 407. став 1. тачка 2. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању тужиле су ћерке сада пок. Б.С. који је преминуо 12.01.1990. године. Тужила С.С. је рођена ... године, тужила В.М. ... године, а тужила С.Н. ... године. Сада пок. отац тужила је био учесник Другог светског рата као припадник партизанског покрета, по завршетку рата је са породицом колонизован у С.М., где се запослио као магационер, његова супруга, а мајка тужила била је домаћица, али је повремено одлазила да ради у надницу. Дана 10.08.1951. године Б.С. је ухапшен од стране локалне УДБ-е због деловања на линији ИБ, па је решењем Народног одбора II реона Града Београда – Комисије за прекршаје, 15.11.1951. године осуђен на казну лишења слободе у трајању од месец дана и две године друштвено корисног рада, а казну је издржао у периоду од 05.11.1951. – 10.11.1953. година и то на Голом Отоку. За време издржавања казне његова

породица – супруга, ћерке – тужиље С. и В., као и трећа ћерка, сада пок. Д., живеле су у сиромаштву, Б. супругу нико није хтео да запосли, а биле су изложене и осудама околине, која их је називала "информбировцима". По повратку Б. са Голог Отока породица је и даље тешко живела, иако се Б. запослио на месној економији, али су припадници УДБ-е наставили да га прате, током ноћи су упадали у његову кућу и претресали је, што је узнемиравало породицу, а нарочито децу. После повратка сада пок. Б.С. са издржавања казне на Голом Отоку рођена је ... године тужиља С.Н.. Утврђено је и да су тужиље С.С. и В.М. трпеле душевне болове јаког интензитета и трајног карактера због свега што се догађало њиховом оцу, да су живеле са осећајем да су јавно обележене као издајнице, а што је код њих довело до осећаја стида, несигурности, избегавања контакта са околином, што је све тешко нарушило њихову психичку равнотежу у виду појаве тешког стреса и поремећаја прилагођавања. Душевни болови које су тада осећале постепено су се смањивали, али су остале трајне последице због преживљене неправде. Решењем Вишег суда у Сомбору Рех 60/12. од 13.02.2013. године рехабилитован је сада пок. отац тужиља и утврђено је да је ништаво решење Комисије за прекршаје при Народном одбору II реона Града Београда бр. 818/1951 од 15.11.1951. године, као и правне последице истог.

На овако утврђено чињенично стање нижестепени судови су правилно применили материјално право – одредбе члана 7. тачка 5. и 26. Закона о рехабилитацији ("Службени гласник РС" бр. 92/11), када су нашли да тужиље С.С. и В.М. имају право да поднесу захтев за рехабилитацију јер су деца лица из члана 1. став 1. овог Закона и јер су за време трајања повреде права и слободе родитеља (сада пок. оца Б.С.) расле без родитељског старања оца, те да имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе оца, у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

По оци Врховног касационог суда нижестепене пресуде у одбијајућем делу захтева тужиља С.С. и В.М. за накнаду нематеријалне штете су делимично засноване на погрешној примени материјалног права, и то одредби члана 200. Закона о облигационим односима. Из овог разлога Врховни касациони суд је преиначио пресуду Апелационог суда у Новом Саду и одлучио као у ставу првом изреке ове пресуде.

Тужиље С.С. и В.М., као лица којима је било ускраћено родитељско старање у периоду дужем од две године, а почев од четврте године живота тужиље С.С., односно почев од прве године живота тужиље В.М., према одредбама члана 7. тачка 5. и члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији, имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе сада пок. оца.

Оцењујући околности конкретног случаја: дужину периода и време од када су тужиље С.С. и В.М. биле лишене очевог присуства, његовог старања, издржавања, пажње и љубави и да је од најранијег детињства код њих постојала свест о негативном односу околине према њима због боравка њиховог оца на Голом Отоку и та свест се протезала током њиховог одрастања и школовања, те да се одразила и на њихову личност, Врховни касациони суд

налази да досуђени износ накнаде нематеријалне штете од 55.870,00 динара није адекватан значају повређеног добра тужила и циљу коме накнада служи. Зато је пресуда другостепеног суда делимично преиначена, па је на основу члана 200. Закона о облигационим односима тужена обавезана да тужилама С.С. и В.М. исплати поред досуђених износа и износе од по још 344.130,00 динара што чини укупне износе од 400.000,00 динара свакој, који представља правичну новчану накнаду којом ће се постићи сатисфакција тужила за претрпљене душевне патње. Тужилама је досуђена сходно члану 277. Закона о облигационим односима и камата и то од доношења првостепене одлуке па до исплате.

Одредба члана 200. став 2. Закона о облигационим односима обавезује суд да приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, води рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Тражени износи накнаде нематеријалне штете преко досуђених па за још 4.266.666,00 динара су превисоко постављени, па је Врховни касациони суд, имајући у виду критеријуме за одређивање висине правичне новчане накнаде ревизију тужила у преосталом делу одбио као неосновану. Ни једним ревизијским наводом не доводи се у сумњу правилност оцене да износи од по 400.000,00 динара представљају правичну новчану накнаду и да је иста сразмерна јачини и трајању душевних болова које су тужиле С.С. и В.М. претрпеле. Приликом одмеравања накнаде узети су у обзир значај повређеног добра и циљ коме правична новчана накнада служи, а то је ублажавање последица претрпљених болова. Досуђивање већих износа не би било у складу са сврхом која се остварује правичном новчаном накнадом.

На другачију оцену правилности примене материјалног права од стране нижестепених судова нису од утицаја међународни правни акти на које се ревизија позива (одредба члана 14. став 1. и 2. Конвенције УН против тортуре). Исто тако, није основан ни ревизијски навод да је у нижестепеним поступцима повређено право тужила на правично суђење гарантовано чланом 32. Устава Републике Србије, као и да је другостепеном пресудом одредба члана 26. став 1. Закона о рехабилитацији тумачена и примењена према тужилама на начин који грубо крши члан 21. Устава Републике Србије, који у ставу 3. забрањује сваку дискриминацију, непосредну или посредну, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођење, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета. Тужиле ову дискриминацију виде у биолошко-природном престанку живота сваког живог бића као личном својству и наводе да се неједнако поступало према тужилама, јер је њихов правни претходник – отац као лице које је рехабилитовано преминуо, у односу на лица која су рехабилитована а још увек су у животу. Ови наводи ревизије су неприхватљиви и за исте тужиле не пружају доказе, нити наводи имају упориште у судским одлукама (тужиле такве одлуке нису приложиле) или материјалном праву.

Како је тужила С.Н. рођена године, дакле после издржавања казне и пуштања на слободу Б.С., односно после престанка повреде његових права и слободе, то она није расла без родитељског старања оца, па нема право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе родитеља, па су правилно одлучили нижестепени судови да из ових разлога захтев тужиле С.Н. за накнаду нематеријалне штете није основан.

Правилно је побијаном одлуком примењено материјално право - одредба члана 26. Закона о рехабилитацији одбијањем захтева тужила за накнаду материјалне штете (обављен а неплаћен рад у редовно радно време; обављен а неплаћен прековремени рад; неисплаћене плате за време незапослености по престанку лишења слободе; губитак пензије и разлика у пензијама). Из садржине члана 26. Закона о рехабилитацији произлази да право на накнаду материјалне штете настале због повреде права и слободе припада искључиво рехабилитованим лицима. Закон о рехабилитацији је специјалан закон који је изричито одредио основ и обим права за рехабилитационо обештећење и круг лица којима припада ово право и тај круг се не може проширивати правилима о наслеђивању и правном следбеништву. Зато тужиле као ћерке рехабилитованог лица, преминулог пре ступања на снагу Закона о рехабилитацији (Б.С. је преминуо 12.01.1990. године) немају право на накнаду тражене материјалне штете. Из ових разлога не може се прихватити тумачење одредбе члана 26. став 1. Закона о рехабилитацији на начин како то чине тужиле у ревизији.

Цењени су и сви други наводи ревизије, али како нису од значаја за могућност доношења другачије одлуке у овој правној ствари, то сходно члану 396. став 1., у вези члана 419. ЗПП нису посебно образлагани.

На основу изложеног, Врховни касациони суд је на основу члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке, а на основу члана 414. истог Закона као у ставу другом изреке.

**Председник већа-судија
Миломир Николић,с.р.**